

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Megnyitő Gyure

Cím:

Látogatás a közművelődés pompás új hajlékában.

Forrás:

Népszava

Bp.
(Hely)

1931. IV. 19.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Látogatás a közművelődés pompás új hajlékában.

Megnyilt a Fővárosi Könyvtár.

Az első nyilvános könyvtár nyomát a történelem kutatói Krisztus előtt a XIX. században Memphis Susaban találták meg, ahol vallásos tárgyú művek sorozatait tették mindenki számára hozzáférhetővé. Nyilvános könyvtáraknak számítanak az assir és babilonai ékiratos égetett cserepek gyűjteményei is. A legnagyobb görög könyvtár, amelyben 200.000 tekercset őriztek, Pergamonban volt és mivel a görögök a könyvet biblionnak, a szekrényt thékének nevezték, manapság a könyvtárakat *bibliothékának* hívják. Az ókor legnagyobb könyvtára Alexandriában volt, ahol egykori főljegyzések szerint 700.000 tekercset hordtak össze. Ósrégiek a tibeti és kínai könyvtárgyűjtemények is. Róma első nyilvános könyvtára a közművelődés terén olyan jelentős kultúrtervezővé vált, hogy *Krisztus után a IV. században már 28 nyilvános könyvtár volt a világbirodalom fővárosában.* Caesar és Augustus is alapítottak nyilvános könyvtárakat. A középkorban a barátoktól másolt vagyonekat érő könyvek száma oly csekély volt, hogy mai megjelölés szerint könyvtárakról alig beszélhetünk. A leghíresebb és a legrégebbi a vatikáni könyvgyűjtemény. A XV. században világhíres volt Mátyás híres *Corvina könyvtára.* A XIV. században váltak általánossá az *egyetemi könyvtárak* és 1437-ben Firenzében nyílt meg az első nyilvános könyvtár. A világ egyik leggazdagabb, legdusabban felszerelt könyvgyűjteménye a *British-muzeumé*, amelynek első köteteit 1773-ban szedték össze.

Az újkorban *Északamerika és Anglia* voltak azok, amelyek a könyvtárak népszerűsítése terén úttörő jelentőségű munkát végeztek. A *községi könyvtárak állítására pótdót rendeltek* és a könyvtárkultusz a modern Amerikában is óriási méretű. Carnegie, a híres milliómaga egymaga 50 millió dollárt ajándékozott

könyvtárak teremtésére. A világ legszebb könyvtárát ma is Amerika vallhatja magának. *A washingtoni könyvtár valóságos templomi áhítatot kelt a látogatókban.* Minden része a legpazarabb fényüzéssel berendezett és az egész épület, az olvasótermek nagy része is tiszta márványból készült. Ez a könyvtárkultusz eredményezte, hogy a magyar szocialista mozgalom apostola, *Szabó Ervin* éppen Amerikából hozta el a fejlett könyvtárintézmények tervezeti és technikai útjait, amelyeket a parlamenti és kereskedelmi és iparkamarai, végül a fővárosi könyvtár megreformálásánál olyannyira gyümölcsözően értékesített. *Szabó Ervin és lelkes progresszív szellemű munkatársai építették ki a Fővárosi Könyvtárnak tervezetét, amelynek mintaszerűségét Európaszerte elismerik és amely nálunk ma is páratlanul áll.* Az ő buzgólkodásának volt köszönhető, hogy a *Fővárosi Könyvtár* keretében kiépítette a *munkásmozgalomra vonatkozó, csaknem teljes irodalom megszerzését és ezzel a szakképzésnek, a társadalomtudományok terén, mérhetetlen szolgálatokat tett.*

Amikor a főváros mágnesgyedében, Budapest egyik legszebb épületében, a frank eredetű Wenckheim-család grófi palotájában megszemléltek a *Fővárosi Könyvtár* új helyiségeit, a szimbólum erejét éreztük. Valahogyan az idők jele, hogy grófi palotákból, amelyeknek fényes termeiben valaha „uri-murikat” tartottak, a *közművelődés hajlékai*, könyvtárak válnak. A esigalépesőn, amelyen valaha a komteszek szobáihoz vezetett az ut, most a raktárakhoz lehet jutni. A tánetermet megtöltik az amerikai rendszerű kartotékok és a grófi paripák istállójából a hírlapgyűjtemény termei lettek. Az arany, ezüst, stukkók, préselt bőrrel vagy selyemmel bevont pompás falak, a szépségesen kiképzett famennyezetek, a metszett üvegyű szekrények, a

esodálatosan ívelő vitrinek, a ragyogó velencei tükrök, a 150.000 forintot érő csillárok, az intarziás parkett, a fehér fayencekályhák, a carrarai márványkandalló és mindaz a *gazdagság, pompa és fény, amely uralkodó ebben a palotában, mintha csak jelezné a karriert, amelyet a könyv befutott.* Ebben a palotában nem érezni a kontraszt ütő erejét, ellenkezőleg: *csak megnyugvással láthatjuk ilyen környezetben a betűk hadseregét fősorakoztató könyvek légióit és a miljó csak hódolatnak tűnik, a tudás fejlődései, az értelem pallérozói, az agy esiszolói előtt.* Az égetett cserepek, a papirusztekercsek, a miniummal telefestett pergamenlapok után, a *körforgógépeken és dűbörög rotációsokon nyomtatott betűk nagyszerű hódításának foglaltó erejét élveztük a Wenckheim-palotában,* amely immár a főváros közművelődésének egyik erős vára lett.

Tizenháromezer folyómeter állvány áll és vára a gyarapodását az újabb esztendőknél. *Kilencezer méter állvány szabad, emögött a 9000 méter szabad állvány mögött látjuk a Fővárosi Könyvtár igazi jelentőségét.* Tul a 13 főkon szaporítani a főkokat, a perifériák minden részébe elvinni a tudás világosságát, a *könyv hódító erejét,* ez valahogyan illik majd a pompás palotában székelő könyvtár

igazi jelentőségéhez. Ma, amikor a *könyvdaruga* ság a szegény, dolgozó emberek számára elérhetetlenné teszi a *művelődés és továbbképzés eszközeinek,* a *könyveknek a megszerzését* amikor a nyomasztó gazdasági viszonyok a legelsőrendű szükségleti cikkek beszerzését is lehetetlenné teszik, sokszorozott jelentősége van a *Fővárosi Könyvtárnak.* Nem szabad és nem lehet elfelejteni, hogy a *sötét tudatlanságban hagyott és maradt tömegek fölemelése, tanítása a legnagyobb és legkorszerűbb munkája ennek a nemzedéknek.* A kultuskormány utolsó éveken véghezvitt erőfeszítései alig csökkentették régi *népoktatásunk bűneinek lesújtó eredményeit.* A tanköteles gyermekek nagy száma vidéken ma sem jár iskolába, a földművelésben és mezőgazdaságban a 12 éven fölül gyermekek átlag több mint 200 napot dolgoznak, a vidéki iskolák-

ban egyes osztályok meg mindig tulzsufoltak és a napszámosságban tengődő tanítók képtelenek megküzdeni a torlódó föladatakkal. *Az osztályműveltség és oktatás, a teológiai szellem mind igazításra vár.* A tanyák, puszták apróságai ma sem tudnak eljutni a többóra járásnyira levő iskolába. Az *analfabéták* aránylagos száma mindennél inkább a balkán-országok közé sorol bennünket.

A népműveltség, amely elsősorban gazdasági kérdés, elsőrendű erősítést nyert a Fővárosi Könyvtárban, amely az új hajlékban szabadon terjeszkedhetik és mint intézmény, kibonthatja szárnyait. Nyolevanéves küzdelem eredménye ez a hajlék és nem lehet elfelejteni, hogy 1850-ben, amikor *Frank Ignác* egyetemi tanár 14.000 kötetes könyvtárát azzal a céllal hagyományozta Pest városának, hogy az egy városi könyvtár alapja legyen, az egész gyűjteményt át kellett engedni az Egyetemi Könyvtárnak, mert nem volt hely, ahol elhelyezhették volna. A régi városi könyvtár a katonai ügyosztály kis helyiségében, majd a Statisztikai Hivatalban húzódott meg és csak mellékes Hamupipőke-szerephez juthatott. *A demokrácia gondolatának, a nyugati kulturközösségnek munkájába való bekapcsolódásnak eredménye volt, hogy egyre inkább foglalkoztak a könyvtárlétesítés eszméjével és néhai jó Szabó Ervin elvtársunk 1911-ben keresztülvitte, hogy a közgyűlés 2.000.000 korona költséget szavazott meg a Tisza Kálmán-téren fölállítandó nagyarányú közművelődési intézet létesítésére. A háború elsodorta a tervet és a könyvtár megmaradt a Károlyi-utcai szegycmenteljes szűk és alkalmatlan helyiségekben. Most, amikor másfél-millió pengő árán a több mint 200.000 kötetes törzskönyvtár méltó elhelyezkedést talált, amikor az ő nyomtatványok, első kiadások kuriózumok muzeumszerű elhelyezéshez jutottak, amikor a legújabb rendszerű kartokékok a könnyen kezelhető vaskönyvvállványok, a napfényes termék, a lift, a ventilátor, a házi-telefon, a központi fűtés, a legmodernebb könyvtártechnikai eszközökhöz segítették a Fővárosi Könyvtárt, szeretnénk hinni, hogy ebben a hajlékban, ahol valaha a legkiváltságosabb főrangú társaság szórakozott, ahol az ellenforradalmi hőskorszakban a jogforrás apostolának párthivei nyüzsögtek, vonzóerejű hajlékra talált a Fővárosi Könyvtár, amelyre a közművelődés terén Szabó Ervin örökéber és szellemében végtelen nagyjelentőségű szegyalatok várnak.*

Nyigri Imr